

De arbeidsmarkt in 1990

Wellicht zal 1990 het jaar worden waarin de arbeidsmarktproblematiek niet één maar twee kanten kreeg. Hoewel datgene wat zich afspeelt tussen vraag en aanbod altijd van verscheidene kanten benaderd kan worden, stond de laatste jaren wel heel duidelijk de werkloosheid in de schijnwerpers. De vraag naar arbeid bleef achter bij het aanbod. De werkloosheid staat nog altijd centraal in het beleid, maar er is een probleem bijgekomen: de vacaturevervulling. Verder is de arbeidsongeschiktheid meer aandacht gaan vragen. In deze bijdrage wordt op deze recente ontwikkelingen ingegaan.

DR. P.A. BOOT*

Werkloosheid

De geregistreerde werkloosheid zal dit jaar naar raming 350.000 personen bedragen, 40.000 minder dan vorig jaar¹. De in 1985 ingezette daling zet zich daarmee voort. De geregistreerde werkloosheid bedraagt nu tachtig procent van die van twee jaar geleden, het eerste jaar waarvoor het nieuwe werkloosheidscijfer beschikbaar is. De relatieve werkloosheidsdaling is voor langdurige (meer dan een jaar) werklozen over twee jaar exact gelijk aan die van kortdurige werklozen.

Tussen mannen en vrouwen zijn echter grote verschillen. In twee jaar is het aantal werkloze mannen met bijna een kwart gedaald, het aantal werkloze vrouwen echter slechts met dertien procent (zie tabel 1). De verschillen zijn opmerkelijk verdeeld. De kortdurige werkloosheid van

Tabel 1. Kerngegevens arbeidsmarkt

	1987	1988	1989	1990 ^a
	x 1.000 personen			
<i>Geregistreerde werkloosheid</i>				
Mannen	.	278	241	212
Vrouwen	.	155	149	138
Mannen en vrouwen	.	433	390	350
Naar duur: <1 jaar	.	192	173	155
>1 jaar	.	241	217	195
Naar leeftijd: < 25 jaar	.	.	106	89
25-34 jaar	.	.	127	117
> 35 jaar	.	.	158	144
<i>Werkzoekenden zonder baan</i>	622	609	558	510
<i>Werkgelegenheid</i>				
Werkzame personen	5.880	5.975	6.095	6.210
	x 1.000 vacatures			
<i>Vacatures</i>				
Vacature-enquête per 31/1	70,6	64,5	90,4 ^b	133,8 ^b
Geregistreerde openstaande vraag	26,5	27,8	34,9	40,4 ^b

a. Raming m.u.v. vacatures volgens vacature-enquête.

b. Per 31 maart.

mannen is in 1988-1990 ruim tweemaal zo snel gedaald als die bij vrouwen, maar de langdurige werkloosheid daalt bij mannen en vrouwen even snel.

De werkloosheidsdaling concentreert zich enigszins bij jongeren. Er vanuitgaand dat in het begin van de jaren tachtig de 'vervuiling' van het toenmalige werkloosheidscijfer nog niet zo'n rol speelde moeten we teruggaan tot voor 1979 om een werkloosheid onder jongeren te vinden die lager is dan de huidige. Maar ook bij ouderen is de dalende trend evident.

Helaas laten de nieuwe werkloosheidscijfers nog geen verdere detaillering naar specifieke groepen op de arbeidsmarkt toe. Ook verdere analyse van de werkloosheid is daardoor vrijwel onmogelijk. Het vroegere cijfer van de geregistreerde werkloosheid, het huidige bemiddelingsbestand zonder baan (BZB) is door een nog steeds toenevende vervuiling (inmiddels gemiddeld circa 45 procent) te onbetrouwbaar om vergaande conclusies uit te kunnen trekken. Afgezien van de behoefte aan nadere detaillering van de geregistreerde werkloosheid, die het BZB in elk geval in schijn kan bieden, is er één aspect waarin de BZB-cijfers nog steeds relevante informatie geven. Dat is het inzicht dat werkloosheid geen statisch gegeven is, maar een saldo van stromen op de arbeidsmarkt.

Van elke honderd jongeren onder de 23 die werkloos worden, zijn er na drie maanden nog steeds 56 in het bemiddelingsbestand zonder baan vermeld. Na twaalf maanden komt nog elf procent van deze jongeren in het bestand voor. Met de langere duur wordt het verschil tussen jongeren en ouderen steeds groter. Van de ouderdan-vijftigjarigen zijn er na zes maanden nog twee maal zoveel over in het bemiddelingsbestand zonder baan dan van de jongeren (56 respectievelijk 30 procent), na twaalf maanden vier maal zoveel (11 respectievelijk 40 procent) en na twee jaar negen maal zoveel (29 respectievelijk 3

* De auteur is werkzaam bij het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid. Het artikel is op persoonlijke titel geschreven. Deze bijdrage is gebaseerd op de *Rapportage Arbeidsmarkt 1990*, waarvan de auteur de redacteur was en waaraan vele anderen een bijdrage leverden.

1. Dit impliceert overigens dat de vrij gestadige en in het begin van dit jaar versnelde werkloosheidsdaling van 20 à 25.000 per halfjaar vrij sterk zou afnemen. Een wat lager cijfer over 1990 is dus bepaald niet uitgesloten.

procent). Op grond van cijfers over verscheidene jaren kan worden geconstateerd dat het aandeel dat van een bepaalde instroom na x maanden resteert elk jaar nog enkele procenten daalt. Van de jongeren die nu werkloos worden zal naar verwachting slechts een zeer kleine fractie dat langdurig blijven. Op hen kan het beleid zich effectief richten. Het perspectief voor nu instromende werkloze ouderen is over de hele linie minder zonnig.

Gestandaardiseerd door de OESO bedraagt de werkloosheid in Nederland nu ongeveer 7,9 procent. In 1988 was dat nog 9,2 procent. In de hele EG daalde de werkloosheid in deze periode iets minder, van 9,8 naar 8,8 procent.

Probleemgroepen

Op grond van het aandeel niet-werkzame personen binnen de overeenkomstige beroepsbevolking kunnen jongeren, vrouwen en etnische minderheden beschouwd worden als groepen met een relatief zwakke arbeidsmarktpositie².

Een raming van de omvang van deze probleemgroepen komt, wanneer wordt gecorrigeerd voor de 'overlap', uit op 470.000 niet-werkzame personen. Dit komt overeen met zeventig procent van het totale aantal niet-werkzame personen. Wanneer langdurig werklozen daarbij worden opgeteld, komt het percentage uit op 85. Het onderscheiden van probleemgroepen heeft, gezien dit hoge percentage, in feite dus niet zo veel betekenis. Veelzeggender is de ontwikkeling van de arbeidsmarktpositie van deze groepen in de laatste jaren en de verwachtingen voor de toekomst. Daaruit blijkt globaal gesproken dat de arbeidsmarktpositie van jongeren en vrouwen zich overwegend gunstig ontwikkelt. Zoals bekend is de werkzaamheid van vrouwen sterk in een klein aantal beroepen geconcentreerd. Deze concentratie neemt enigszins af.

De positie van etnische minderheden springt er daarentegen ongunstig uit. Over de arbeidsmarktsituatie van etnische minderheden zijn weliswaar slechts landelijke cijfers over twee jaren (1988 en 1989) bekend, maar die wijzen op een afname van het aandeel werkzame personen in de allochtone beroepsbevolking. Anders dan soms wordt gedacht, wordt deze echter niet zozeer door een slechte werkgelegenheidsontwikkeling veroorzaakt – in elk geval in dat ene jaar was deze juist veel gunstiger dan gemiddeld – maar door een nog sneller toenemend arbeidsaanbod (tabel 2).

Een groot deel van dat arbeidsaanbod sluit slecht aan bij de eisen aan de vraagzijde van de arbeidsmarkt. Recent onderzoek laat echter zien dat indien gecorrigeerd wordt voor verschillen in opleiding tussen etnische minderheden en andere werklozen, voor de eerste groep nog een groot deel onverklaarde werkloosheid overblijft³.

Tabel 2. Mutatie werkzame personen, beroepsbevolking en aandeel werkzame personen, 1987-1989

	Werkzame personen	Beroepsbevolking	Aandeel werkzame personen ^a
	mutatie 1987 – 1989 in %		
Totaal	4,9	3,7	1,2
Mannen	3,1	2,3	0,8
Vrouwen	8,3	5,9	2,2
Jongeren	0,8	-2,4	3,3
	mutatie 1988 – 1989 in %		
Totaal	2,0	1,1	0,9
Allochtonen	6,8	8,3	-1,4

a. In procenten van de betreffende beroepsbevolking.
Bron: CBS, *Enquete beroepsbevolking*, 1987, 1988, 1989.

Tabel 3. Niveau van laatst gevolgd dagonderwijs van schoolverlaters (in procenten)

	1983	1987	1990 ^a
Basisonderwijs, MAVO z.d. ^b en LBO z.d.	13,6	11,7	8,1
MAVO m.d. ^b , HAVO/VWO z.d.	9,8	6,4	5,4
LBO m.d.	18,9	16,5	12,2
HAVO/VWO m.d.	7,0	5,7	5,4
MBO z.d.	10,0	12,6	12,9
MBO m.d., HBO z.d.	21,7	28,7	30,6
HBO m.d., WO	23,0	18,5	25,4
Totaal (x 1.000 personen)	239,1	265,5	234

a. Prognose CPB.

b. z.d.= zonder diploma, m.d.= met diploma.

Bron: CBS, CPB.

De huidige ontwikkeling aan de vraagzijde van de arbeidsmarkt, in combinatie met een actief arbeidsmarktbeleid, moet hier in staat zijn voor nieuwe kansen te zorgen. Helaas blijft ook de deelname van etnische minderheden aan maatregelen op het gebied van scholing en werkervaring nog achter bij het gemiddelde. Het verschil is echter niet erg groot. Het aandeel van vrouwen in arbeidsmarktmaatregelen komt overeen met hun aandeel in het bemiddelingsbestand zonder baan. Jongeren nemen meer dan evenredig deel aan arbeidsmarktmaatregelen.

Arbeidsaanbod

Het arbeidsaanbod neemt van jaar tot jaar nog toe. In 1989 bedroeg de toename 70.000, dit jaar naar raming van het Centraal Planbureau 65.000 personen. De toename wordt per jaar dus minder. In 1987-1994 zal volgens de raming van het CPB het arbeidsaanbod met bijna 500.000 mensen toenemen, een groei die in 1987-1990 al voor drievijfde was gerealiseerd.

Binnen dit arbeidsaanbod zullen echter grote wijzigingen optreden. Zo zal het arbeidsaanbod van jonger dan 25-jarigen de komende vijf jaar met bijna 190.000 afnemen.

Deze daling wordt voor drie kwart bepaald door demografische factoren en voor een kwart door participatie-effecten, zoals het langer volgen van onderwijs. Onbekend is in welke mate immigratie hierbij een rol speelt.

Zeer pregnant komt deze ontwikkeling ook naar voren in het aantal schoolverlaters dat zich jaarlijks op de arbeidsmarkt meldt. Dit jaar komen er naar raming 234.000 schoolverlaters uit het dagonderwijs beschikbaar voor de arbeidsmarkt. De komende jaren neemt dit aantal elk jaar met zo'n vier- à vijfduizend af.

Het arbeidsaanbod is voortdurend beter opgeleid. Het CPB verwacht dat in 1994 bijna tweederde van het gehele arbeidsaanbod een middelbare of hogere opleiding voltooit zal hebben, terwijl dat in 1985 iets meer dan de helft was. Nu doet zich hier het probleem voor dat sinds 1985 het opleidingsniveau van het arbeidsaanbod niet meer daadwerkelijk gemeten is. Echte cijfers, afgezien van prognoses, zijn er alleen van de schoolverlaters. Deze cijfers wijzen ook op een verhoging van het opleidingsniveau, zij het dat enkele kanttekeningen op hun plaats zijn.

2. Ook gedeeltelijk arbeidsongeschikten behoren daartoe; op hun positie wordt hier verder niet ingegaan.

3. C.S. van Praag, *Werkloosheid en inkomens bij etnische minderheden*, SCP/WRR, 1989.

Het aandeel schoolverlaters zonder enig diploma daalt van 1983 tot en met 1987 maar betrekkelijk langzaam. Dit wordt vooral veroorzaakt door de eerste trap van het algemeen voortgezet onderwijs, dat in 1987 door meer leerlingen zonder diploma werd verlaten dan in 1983. Bij het lager beroepsonderwijs zonder diploma is daarentegen wel van een daling sprake. Het Centraal Planbureau is betrekkelijk optimistisch over de voortgang daarvan (vgl. tabel 3). Overigens kan worden opgemerkt dat ook de diploma's MAVO en LBO, zeker voor langere termijn, onvoldoende kwalificatie bieden.

In absolute zin is het aantal abiturienten van het middelbaar beroepsonderwijs in 1983-87 het snelst toegenomen, procentueel dat van degenen die de universiteit met diploma verlieten. De vooruitgang die er bij de hogere opleidingen in het dagonderwijs is geboekt, is aanmerkelijk groter dan bij de laagste opleidingen.

Verdringing

Deze constatering is niet zonder belang in het licht van de 'verdringing' van lager door hoger-opgeleiden die al geruime tijd is te onderkennen en waaraan bij voorbeeld in de *Rapportage arbeidsmarkt 1989 aandacht is besteed*. Recent heeft Salverda op enkele opmerkelijke verschijnselen in dit verband gewezen⁴.

Allereerst maakt hij aannemelijk dat verdringing zich weliswaar afhankelijk van de conjunctuur meer en minder intensief voordoet, maar als zodanig een structureel verschijnsel van de Nederlandse arbeidsmarkt lijkt. In 1977-1985 werd het verdringingsmechanisme vooral op gang gehouden door een groot en toenemend aanbod van middelbaar opgeleiden die de druk van verdringing tot stand brengt die op het lagere niveau zo sterk wordt gevoeld. De technologische ontwikkeling maakt overigens aannemelijk dat eisen die aan functies (de daadwerkelijke functieniveaus) worden gesteld juist ook op het middelbare niveau toenemen.

Ten tweede daalt het aandeel van de laagst opgeleide onderwijsuitstroom al geruime tijd zeer weinig. Sinds 1974 is het aandeel schoolverlaters zonder enig diploma (basis-onderwijs en drop-outs uit algemeen vormend, en lager beroepsonderwijs) niet structureel afgenomen. In 1987 was dit slechts 4,5 procentpunt lager dan in 1974, terwijl in die periode gigantische verschuivingen in het onderwijsniveau van schoolverlaters plaatsvonden. De opleidingsmogelijkheden van jongeren stuiten schijnbaar op een grens waaronder verdere krimp van het aantal laagst opgeleiden buitengewoon moeilijk is⁵. Deze twee fenomenen bieden een zeer taaie basis voor het verdringingsverschijnsel.

Nu kan men zich afvragen waarom de loonflexibiliteit niet voldoende is om aan de verdringing tegenwicht te bieden. Het wettelijk minimumloon legt uiteraard een vloer in het loongebouw en beperkt daarmee de mogelijkheid tot loondifferentiatie. Daarenboven volgt uit de zogenoemde efficiënte-loontheorie dat het voor individuele werkgevers zeer

rationeel kan zijn een loon aan te bieden dat boven de (marginale) produktiviteit van werknemers ligt. Dit 'efficiënte loon' zou de produktiviteit stimuleren. Daarmee is echter het mechanisme ondergraven dat in de traditionele theorie een einde aan de verdringing zou moeten maken.

Een tweede complicatie bij eventuele loondifferentiatie zou het verschil zijn tussen uitkeringen en minimumlonen. Het huidige geringe verschil lijkt ook nu al een negatieve invloed op het arbeidsmarktgedrag uit te oefenen.

Ofschoon de conjuncturele invloed op het verdringingsproces uiteraard geringer is dan in het begin van de jaren tachtig, lijkt het structurele mechanisme onverkort aanwezig. Hoewel loonkostenverlaging op het minimumniveau hiertegen een wapen vormt, is het zeker een complicatie bij effectieve bestrijding van de werkloosheid. Door het conjuncturele element bleek dat vooral lager-opgeleiden en etnische minderheden meer dan evenredig te lijden hebben gehad van de verslechterende arbeidsmarkt. De huidige gunstige arbeidsmarkt zou dan juist voor hen soelaas kunnen bieden. Daarnaast zijn zeer gerichte maatregelen ter verhoging van de produktiviteit van individuen in elk geval ten dele een remedie.

Werkgelegenheid

Het meest opzienbarende op de Nederlandse arbeidsmarkt was en is de, ook in internationaal opzicht, snelle groei van de werkgelegenheid. Van 1986 tot en met 1990 is het aantal werkzame personen met 550.000 gestegen; een jaarlijkse toename van 110.000. De stijging blijft ook het huidige jaar vrijwel onverminderd doorgaan.

Deze groei wordt vooral gedragen door een toenemend aantal deeltijdbanen. Zo'n 33 procent van de werkzame personen is nu in deeltijd actief. Juist het vorige en dit jaar is de verhouding tussen groei in voltijd- en deeltijdbanen echter veel evenwichtiger dan in 1987-1988 (zie tabel 4). De gestage economische groei heeft er, na het herstel in het midden van de jaren tachtig wellicht voor gezorgd dat bedrijven en instellingen vertrouwen hebben gekregen in de te verwachten ontwikkeling en mensen ook voltijdse banen aanbieden.

Van elke twee nieuwe banen was er in 1989-1990 naar schatting bijna één in voltijd; in 1986-1988 was dat één op de vier. Dat hangt evenzeer samen met een wat toegenomen groei van voltijdbanen dan met enige afvlakking van die in deeltijd. Dit laat onverlet dat meer voltijdwerkenden graag in deeltijd zouden willen werken, dan deeltijdwerkenden een voltijdse baan zouden willen hebben.

In het nabije verleden is vaak gesteld dat de participatiegraad in Nederland veel lager is dan elders, terwijl uit de recente Enquêtes beroepsbevolking blijkt dat de werkgelegenheidsgraad iets hoger is dan het Europese gemiddelde. Hoe is dit mogelijk?

Allereerst is de participatiegraad eigenlijk een minder interessant gegeven dan de werkgelegenheidsgraad⁶. Indien er meer voormalig niet-actieve werk gaan zoeken – wat de participatiegraad verhoogt – is dat minder relevant dan indien werklozen of herintreders werk vinden – wat de

Tabel 4. Mutaties in het arbeidsvolume en de omvang van het aantal werkzame personen, 1985-1990

	Arbeids- volume	Werkz. pers.	Vol- tijd	Deeltijd < 35 uur
	x1000 arb.jr.	x1000 personen		
1986	91	120	50	70
1987	66	100	30	70
1988	65	95	5	90
1989	79	120	55	65
1990	81	115	50	65

Bron: CPB, CBS, berekening SZW.

4. W. Salverda, Verdringing op de Nederlandse arbeidsmarkt, *Tijdschrift voor Arbeidsvraagstukken*, nr. 2, 1990. Zie ook C.N. Teulings, *Conjunctuur en kwalificatie*, proefschrift Universiteit van Amsterdam, 1990.

5. In 1987 ging het om 40.000 schoolverlaters uit dagonderwijs zonder diploma, in 1987 waren het er nog 35.000. Het in tabel 3 voor 1990 vermelde aandeel is een prognose van het CPB, die in dit opzicht wel eens erg optimistisch zou kunnen zijn.

6. Participatiegraad is beroepsbevolking van 15 tot en met 64 jaar, en werkgelegenheidsgraad het aantal werkzame personen van 15 tot en met 64 jaar, elk als deel van de corresponderende bevolking.

Tabel 5. Werkgelegenheidsgraad in Nederland en de Europese Gemeenschap, 1988

	Totaal		Vrouwen	
	NL	EG	NL	EG
Werkgelegenheidsgraad 14+ jaar	49,8	48,6	36,1	35,9
minus: deeltijd: < 10 uur per week	44,6	47,3	29,3	34,0
minus: onderwijsvolgend 14-24 jaar	46,5	47,9	33,3	35,2

Bron: Eurostat, *Enquête naar de arbeidskracht 1988*.

werkgelegenheidsgraad verhoogt. Het is daarom een belangrijke doelstelling van het kabinetsbeleid om juist deze werkgelegenheidsgraad te verhogen. Arbeidsmarkt- en emancipatie-overwegingen liggen daarbij in elkaars verlengde.

Bij nadere bestudering van de cijfers blijkt vervolgens dat onze werkgelegenheidsgraad omhoog gebracht is door een relatief groot aantal kleine deeltijdbanen, en door schoolgaande jongeren met bijbanen. Indien voor deze factoren wordt gecorrigeerd, zitten we nog steeds vrij ver van, respectievelijk enigszins onder het Europese gemiddelde (tabel 5). Dit geldt vooral voor de werkgelegenheidsgraad van vrouwen. Wel neemt de afstand tot veel andere landen af.

Uiteraard verandert de werkgelegenheid niet in elk beroep in dezelfde mate. Dit heeft twee oorzaken: werkgelegenheidsaandelen van bedrijfstakken veranderen (bedrijfstakeffect) en per bedrijfstak veranderen de aandelen van beroepsgroepen (beroepstakeffect). Uit tabel 6 wordt duidelijk dat het beroepstakeffect voor het wetenschappelijke en ander vakpersoneel zeer positief is, maar voor administratieve beroepen juist negatief. Dit is geen conjunctureel patroon. Er lijkt een duidelijk verband te bestaan met de technologische ontwikkeling.

Vacatures

In het voorjaar van 1990 bleek het aantal openstaande vacatures betrekkelijk onverwacht zeer snel te zijn opgelopen. Er stonden per 31 maart 133.800 vacatures open, tegen 90.400 een jaar daarvoor (vergelijk tabel 1). Ook op wat langere termijn is er, na een daling aan het begin van de jaren tachtig, sprake van een toename, zij het dat een sprong als in dit jaar nog niet is voorgekomen sinds het bestaan van de jaarlijkse CBS-vacaturestatistiek. Ook de geregistreerde openstaande vraag (de vacaturecijfers van de arbeidsbureaus) wijst op een forse toename. Per honderd werknemers zijn er de meeste vacatures in landbouw, op ruime afstand gevolgd door de bouw.

De ernst van de vacatureproblematiek is hiermee onmiskenbaar is toegenomen. Dat blijkt te meer uit een vergelijking van ontstane en vervulde vacatures. Zo'n vergelijking kan op landelijk niveau sinds het vierde kwartaal van 1988

worden gemaakt. In 1989 waren er 731.000 nieuw ontstane vacatures, terwijl er 708.000 werden vervuld. In het eerste kwartaal van 1990 ontstonden er 193.000 vacatures (zeven procent meer dan in het eerste kwartaal van 1989), terwijl er 153.000 werden vervuld (bijna vijf procent minder dan in het eerste kwartaal van 1989). Het is ongewis of deze tendens zich voortzet, maar het gegeven van een moeilijker vervulling is zorgwekkender dan het oplopende vacaturetaal als zodanig⁷.

Verschuivende schattingen wijzen uit dat ongeveer tweederde van de vacatures door reeds werkenden worden ingenomen, en de rest in gelijke mate door werklozen en niet-actieven (schoolverlaters en herintreders). Dit gegeven, in combinatie met de genoemde kwalitatieve discrepanties (werklozen zijn gemiddeld minder goed opgeleid dan de gemiddelde vacature vereist) wijst in de richting waarin een oplossing gezocht kan worden. Door gerichte scholing en het opdoen van werkervaring kunnen werklozen voor specifieke vacatures in aanmerking komen. In de meeste gevallen zal een combinatie van zo'n aanpak en doorstroming van reeds werkenden echter nog meer soelaas bieden.

Vooruitzicht

Het Centraal Planbureau verwacht dat de werkgelegenheids groei in 1991 iets zal afzakken. Een wat verflauwende conjunctuur en spanningen op de arbeidsmarkt zijn daarvan oorzaken. Ook de toegenomen onzekerheden in verband met recente internationale ontwikkelingen spelen een rol. De toename zal zo'n 75.000 personen bedragen. De geregistreerde werkloosheid zal tot 340.000 dalen. Het aantal werkzoekenden zonder baan bedraagt dan 495.000, wat overeenkomt met bijna zeven procent van de beroepsbevolking. Dat is nog steeds te hoog. Inspanningen om de werkloosheid te verlagen zijn onverminderd nodig.

Pieter Boot

Tabel 6. Oorzaken structuurverschuiving werkgelegenheid, 1985-1989 (in procentpunten)

Beroepstak	Totaal	Beroepstakeffect	Bedrijfstakeffect
Wetenschappelijk	2,4	1,7	0,7
Leidinggevend	0,8	0,8	-0,0
Administratief	-0,9	-1,4	0,6
Commercieel	0,3	0,1	0,3
Dienstverlenend	-0,0	-0,3	0,4
Agrarisch	-0,5	0,2	-0,7
Industrieel	-2,0	-0,8	-1,3

Bron: CBS, berekening SZW.

7. In dezelfde richting wijst het stijgende aandeel van de geregistreerde vraag dat langer dan drie maanden open staat: 27,8% in maart 1990, 23,5% een jaar ervoor en 19,6% in maart 1988.